

**ArcheoPro Archeologisch rapport
Nr 18089**

**Zandhoek 13, Oirlo
Gemeente Venray
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-0);
Bureauonderzoek en karterend booronderzoek**

Concept versie 08-08-2018

(Zonder opmerkingen zal deze versie na 3 maanden als definitief rapport worden opgeleverd)

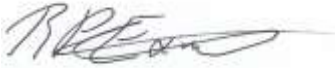
Richard Exaltus
Joep Orbons

Augustus 2018

ArcheoPro

ArcheoPro Archeologisch rapport Nr 18089

Zandhoek 13, Oirlo Gemeente Venray Inventariserend Veldonderzoek (IVO-0); Bureauonderzoek en karterend booronderzoek

Colofon	
Opdrachtgever	Arvalis, Sint Jansweg 20d, 5928 RC Venlo
Projectcode	18-169
Bestandsnaam	ArcheoPro Rapport Zandhoek 13, Oirlo 2018 08 08
Versie	08-08-2018
Status	Concept
Archis melding (OM nummer)	4620267100
Bevoegd gezag	Gemeente Venray
Opslagplaats documentatie	Provincie Limburg
ISSN	1569-7363
Auteur	Richard Exaltus, Joep Orbons
Projectleider	Richard Exaltus
Projectmedewerkers	Richard Exaltus, Joep Orbons
Onderaannemers	Niet van toepassing
Autorisatie	Drs R.P. Exaltus; senior-archeoloog
	
Uitgegeven door ArcheoPro © Copyright 2018 ArcheoPro, Eijsden	
ArcheoPro Sint Jozefstraat 45 NL 6245 LL Eijsden Nederland	
Tel : 0(0 31) 43 3672586 www.archeopro.nl	
Kamer van Koophandel Limburg: 14117581 e-mail: info@archeopro.nl	

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Samenvatting.....	4
1. Inleiding.....	5
1.1 Algemeen.....	5
1.2 Locatiegegevens (LS02).....	5
1.3 Aard van de ingreep (LS01).....	5
1.4 Onderzoek (LS01).....	5
2 Bureauonderzoek.....	11
2.1 Methode en bronnen.....	11
2.2 Geo(morfo)logie, aardkunde en bodem (LS04).....	13
2.3 Archeologie (LS01/LS04).....	19
2.4 Historie (LS03).....	24
2.5 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel (LS05).....	31
2.6 Onderzoeksstrategie (LS05).....	32
3 Veldonderzoek.....	33
3.1 Verrichte werkzaamheden (VS03).....	33
3.2 Resultaten booronderzoek (VS03).....	33
4 Conclusies en aanbevelingen (VS07).....	37
Verklarende woordenlijst.....	38
Archeologische tijdschaal.....	38
Bronnen.....	39
Digitale bronnen.....	39
Literatuur.....	40
Bijlage 1: Boorbeschrijving.....	41
Betekenis van de afkortingen:.....	43

Samenvatting

Op 24 juli 2018 is door ArcheoPro een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) uitgevoerd op een terrein aan de Zandhoek 13 te Oirlo. De aanleiding tot het onderzoek vormt de voorgenomen sloop van de huidige bebouwing en de vervanging hiervan door een nieuwe woning.

Het archeologisch onderzoek betrof een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) met bureaustudie. Bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van beschikbare informatie te komen tot een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Het Inventariserend Veldonderzoek heeft vervolgens tot doel om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van veldwaarnemingen. Hiermee kan de vraagstelling beantwoord worden of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen.

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied in verband met de ligging op relatief grote afstand van open water, hooguit een middelhoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het laat-paleolithicum en het mesolithicum. In verband met de ligging op een relatief laaggelegen deel van het dekzandlandschap, geldt eerder een middelhoge dan een hoge verwachting voor bewoningsresten uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. In verband met de ligging van het plangebied tussen de historische bebouwing van Zandhoek maar op een terreindeel dat pas in de twintigste eeuw bebouwd is, geldt eveneens een middelhoge verwachting voor resten van voorgangers van de huidige bewoning binnen het plangebied.

Om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen zijn binnen het plangebied acht boringen gezet met behulp van een zandguts en een megaboer.

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de bodem rond de huidige bebouwing tot ongeveer tachtig centimeter beneden het maaiveld verstoord is. Dit is waarschijnlijk gebeurd tijdens de bouw van de onderkelderde boerderij waarvan binnen het plangebied nog een ruïne aanwezig is. Deze boerderij dateert uit de vroege twintigste eeuw. Oorspronkelijk zal de bodem uit een ondiepe veldpodzolbodem hebben bestaan. Deze lijkt echter volledig in de bouwvoor te zijn opgenomen. Deze bouwvoor is ongeveer dertig centimeter dik en gaat via een ongeveer tien centimeter dikke menglaag over in de C-horizont. Ondanks het naboren met een megaboer en het zeven van het daarmee opgeboorde zand, zijn binnen het plangebied geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen. De resultaten van het onderzoek geven derhalve geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren in de vorm van proefsleuven. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden rekening zou moeten worden gehouden.

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Opdrachtgever	Arvalis, Sint Jansweg 20d, 5928 RC Venlo
Contactpersoon opdrachtgever	Lei Peeters
Datum uitvoeringveldwerk	24 juli 2018
Archis onderzoeksmelding	4620267100
Bevoegd gezag:	Gemeente Venray
Bewaarplaats vondsten:	Provincie Limburg
Bewaarplaats documentatie	Provincie Limburg

1.2 Locatiegegevens

(LS02)

Provincie	Limburg
Gemeente	Venray
Plaats	Oirlo
Toponiem	Zandhoek 13
Globale ligging	Ruim een halve kilometer ten westen van de bebouwde kom van Oirlo
Hoekcoördinaten plangebied	199347 / 391400 199347 / 391467 199446 / 391467 199446 / 391400
Oppervlakte plangebied	0,3 Hectare
Eigendom	Particulier
Grondgebruik	Erf met restant boerderij
Hoogteligging	Ca. 23,50 meter +NAP
Bepaling locaties	GPS Garmin, meetlinten

1.3 Aard van de ingreep

(LS01)

Aard ingreep	De sloop van de bestaande bebouwing en de nieuwbouw van een woning.
---------------------	---

1.4 Onderzoek

(LS01)

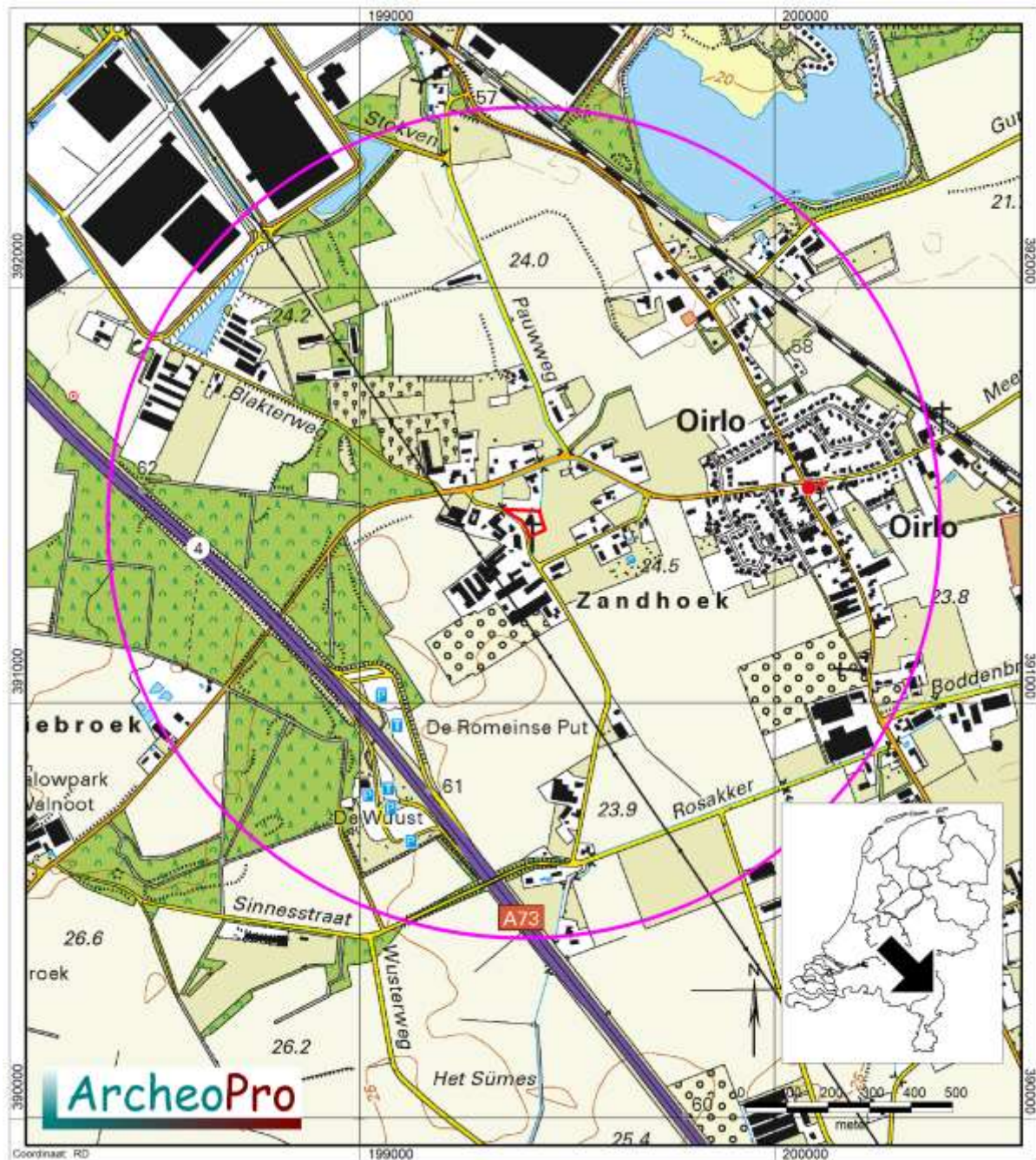
Op 24 juli 2018 is door ArcheoPro een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) uitgevoerd op een terrein aan de Zandhoek 13 te Oirlo. De aanleiding tot het onderzoek vormt de voorgenomen sloop van de huidige bebouwing en de vervanging hiervan door een nieuwe woning.

Het archeologisch onderzoek betrof een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) met bureaustudie. Bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van beschikbare informatie te komen tot een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Het Inventariserend Veldonderzoek heeft vervolgens tot doel om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van veldwaarnemingen. Hiermee kan de vraagstelling beantwoord worden of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen.

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid valt het plangebied deels in een historische kern en deels in een zone met een hoge archeologische verwachting. Hiermee ligt het plangebied tevens op de grens van een zone waarin de gemeente veldonderzoek in de vorm van proefsleuvenonderzoek voorschrijft (historische kern) en een zone waarin karterend booronderzoek volstaat. Om in deze zones een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

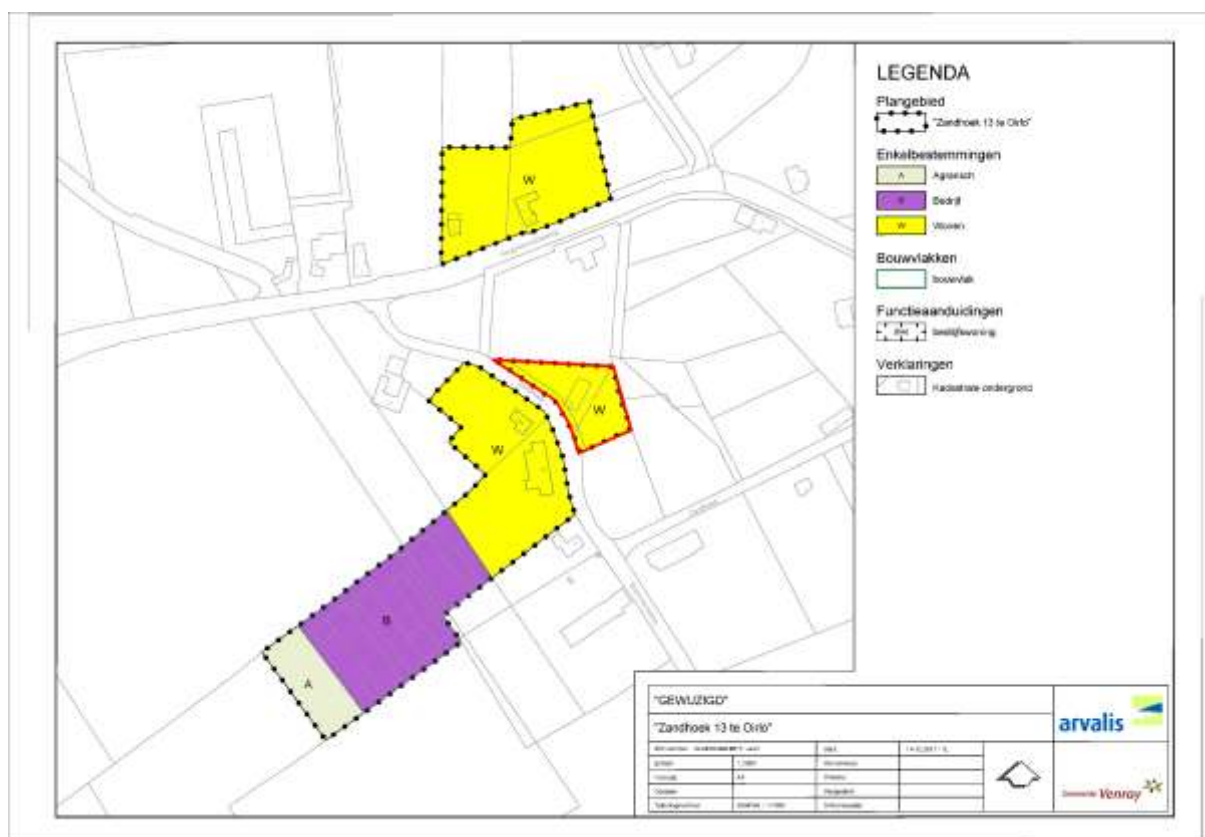
ArcheoPro voert haar onderzoeken uit conform de hiervoor vastgelegde normen en richtlijnen (KNA 4.0 en SIKB BRL 4000) en is in het bezit van de daarvoor vereiste BRL 4000 certificaten 4002 en 4003.

Het onderzoek is uitgevoerd door drs. R.P. Exaltus (senior-archeoloog), ing. P.J. Orbons (senior vakspecialist) en H. Rik (veldtechnicus).

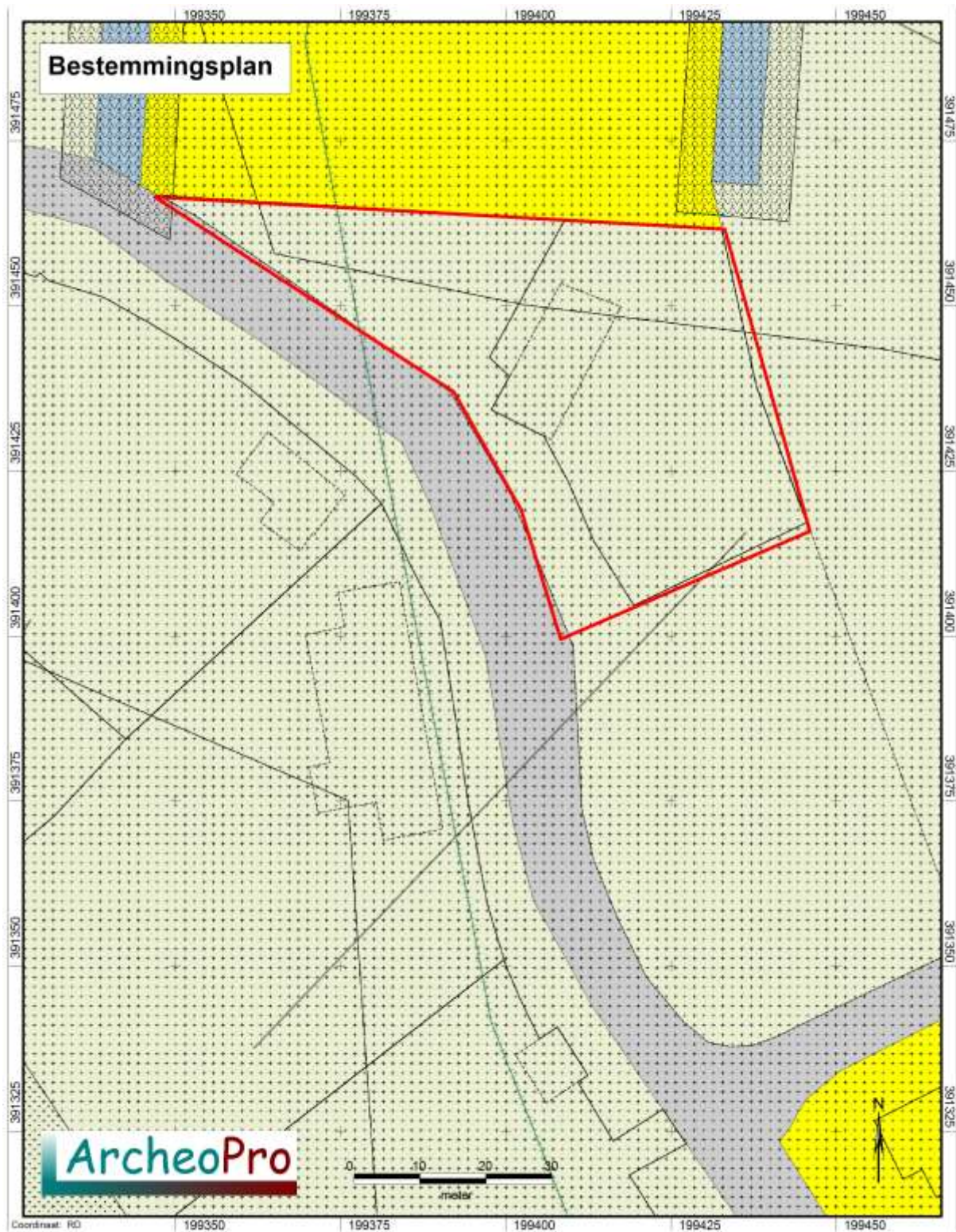
Figuur 1: De ligging van het plangebied (rood omlijnd) met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft ¹

¹ Bron: Kadaster Topografische Dienst, Top25Raster, Top10Vector, GBKN kaarten, Emmen 2008.

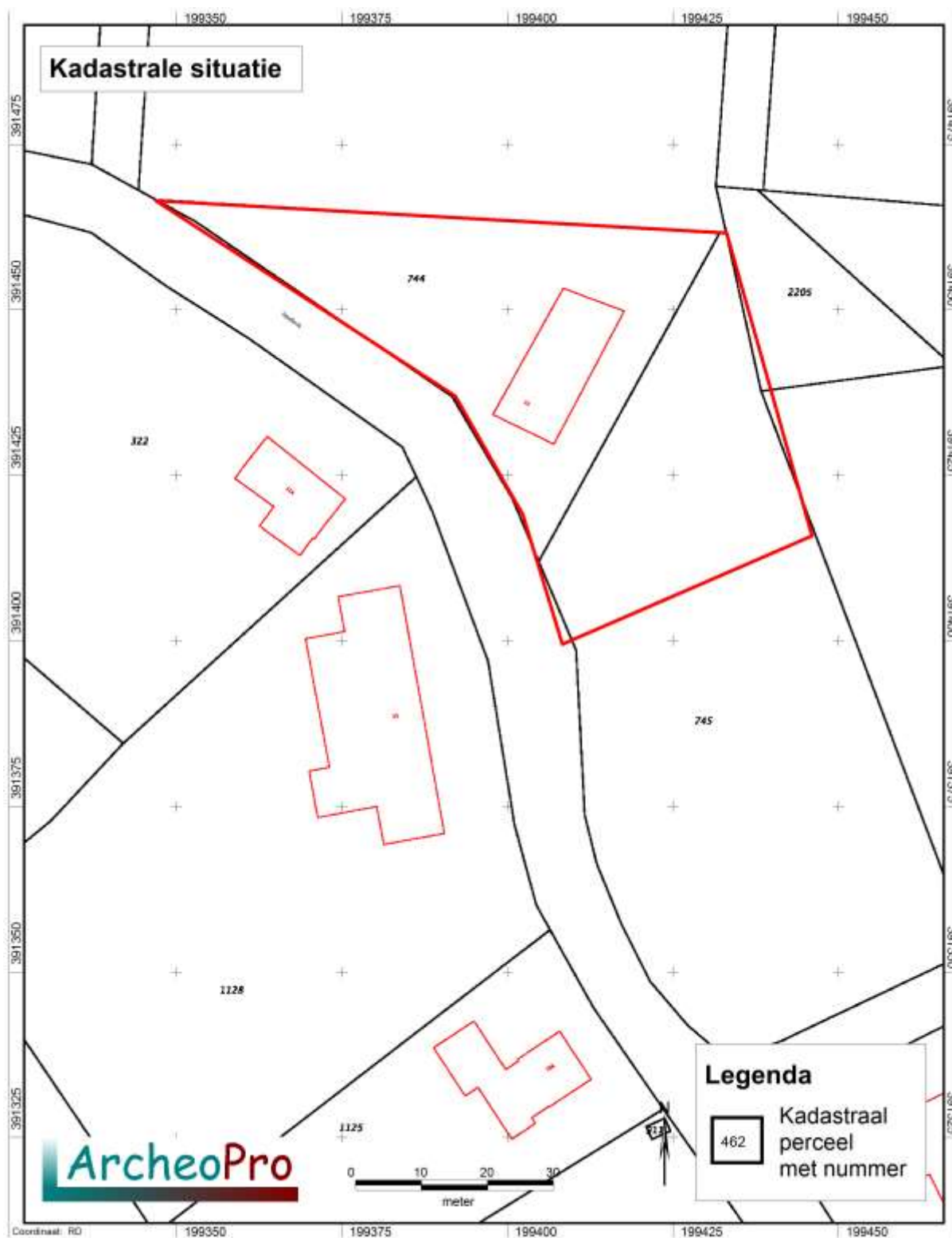
Figuur 2: Het rood omlijnde terrein vormt het plangebied ²

² Bron: Arvalis

Figuur 3: De ligging van het plangebied op de bestemmingsplankaart ³

³ Bron: www.ruimtelijkeplannen.nl

Figuur 4: De ligging van het plangebied op de kadasterkaart ⁴

⁴ Bron: www.kadaster.nl

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode en bronnen

Onderzoeksgebied bureauonderzoek: Cirkel met een straal van één kilometer rond het centrum van het plangebied

Tijdens het bureauonderzoek wordt door de bestudering van beschikbare bronnen, kennis vergaard omtrent de bodem en geologie van het onderzoeksgebied en de hierin bekende en te verwachten archeologische waarden.

Aan de hand van de resultaten van het bureauonderzoek kan de beste aanpak voor het veldonderzoek worden bepaald.

Hierbij zijn de volgende bronnen geraadpleegd (voor bronvermelding; zie ook literatuurlijst, dit geldt ook voor de kaarten die in de tekst opgenomen zijn):

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- Archeologische MonumentenKaart (AMK)
- ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS)
- Atlas van topografische kaarten Nederland 1955-1965, 1:50.000
- Bodemkaart 1:50.000
- Gemeente Venray, Archeologische beleidskaart
- Landschappen van Maas en Peel, J. Renes, 1999
- Geomorfologische kaart 1:50.000
- Geologische kaart 1:50.000
- Grote historische atlas van Nederland 1:50.000 1838-1857 (Deel Zuid)
- Grote historische topografische atlas van Nederland, provincie Limburg 1:25.000 1894-1926
- Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)

Figuur 5: Luchtfoto met daarop rood omlijnd het plangebied ⁵

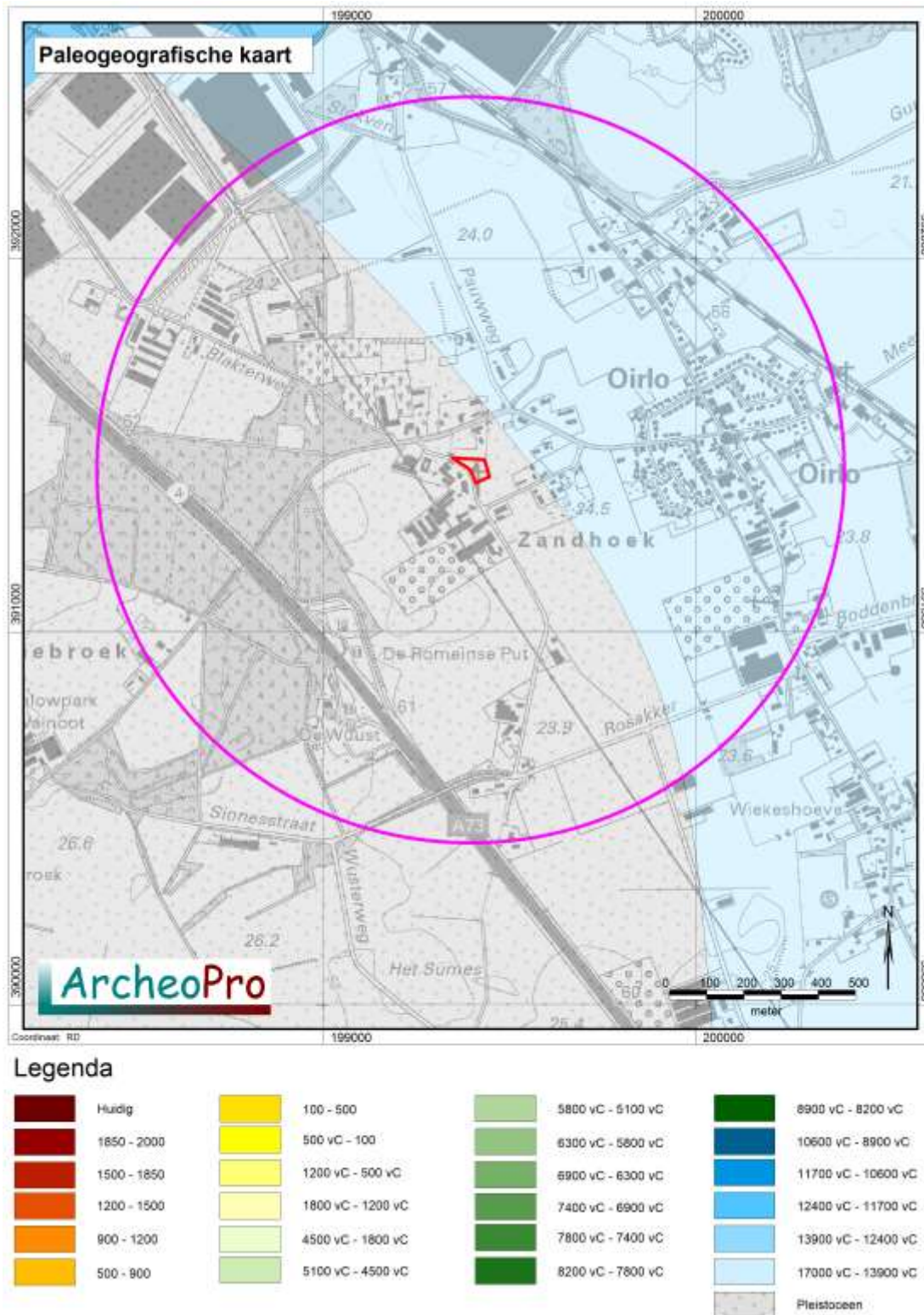
⁵ Bron: <http://maps.google.nl>

2.2 Geo(morfo)logie, aardkunde en bodem

(LS04)

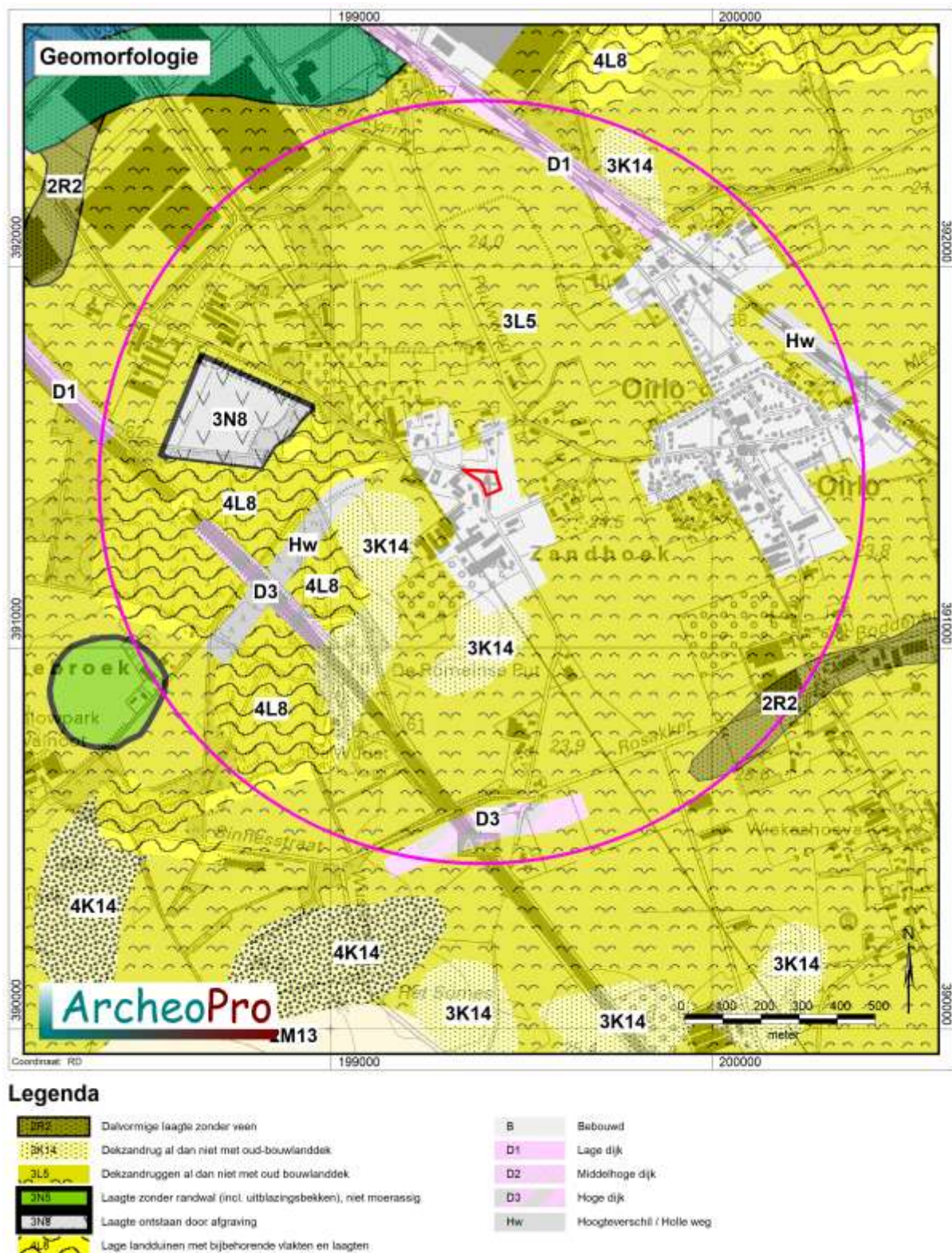
Tijdens het Midden-Pleistoceen (de periode van de ijstijden) vormde de Maas een vlechtende rivier met talrijke stroomgeulen waarin en waarlangs rivierzand en grind (de formatie van Veghel) werd afgezet. Aan het einde van het Pleistoceen raakten deze afzettingen deels afgedekt met dekzand. Tijdens een groot deel van de laatste ijstijd (het Weichseliën), heerste in Nederland een poolklimaat. Door het ontbreken van begroeiing had de wind vrij spel en kon hier vanuit het Noordzeebekken en de brede rivierdalen van de Rijn en de Maas dekzand worden afgezet. Dit dekzand behoort tot het Laagpakket van Wierden (Formatie van Boxtel). Dekzand is kalkloos en fijnkorrelig, goed afgerond en arm aan grind. Het plangebied ligt in een gebied met dekzandruggen (legenda-eenheden 3L5 en 3K14 op figuur 7). Op de uitsnede uit het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland, figuur 8) zijn diverse dekzandruggen duidelijk herkenbaar als de hoogste terreindelen. Tevens is hierop te zien dat het plangebied ten opzichte van deze dekzandruggen, relatief laag ligt. Tegen de zuidoostrand van het plangebied, op bijna een kilometer afstand van het plangebied, ligt een dalvormige laagte zonder veen (legenda-eenheid 2R2 op figuur 7).

Op de hogere delen van het landschap in de nabijheid van het plangebied geeft de bodemkaart de aanwezigheid aan van hoge zwarte enkeerdgronden (legenda-eenheid zEZ23, figuur 9). Deze hebben een grondwatertrap VII. Dit betekent dat de gemiddelde hoogste grondwaterstand dieper ligt dan 80 cm -mv en de gemiddelde laagste grondwaterstand dieper ligt dan 160 cm -mv. Enkeerdgronden liggen in de meeste gevallen op podzolbodems (zie figuur 9). Deze worden gekenmerkt door een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). De B-horizont gaat veelal via een overgangslaag (de BC-horizont) over in het niet door bodemvorming beïnvloede zand (de C-horizont). Binnen het plangebied geeft de bodemkaart de aanwezigheid aan van veldpodzolgronden die zijn gevormd in lemig fijn zand (legenda-eenheid Hn23, figuur 9).

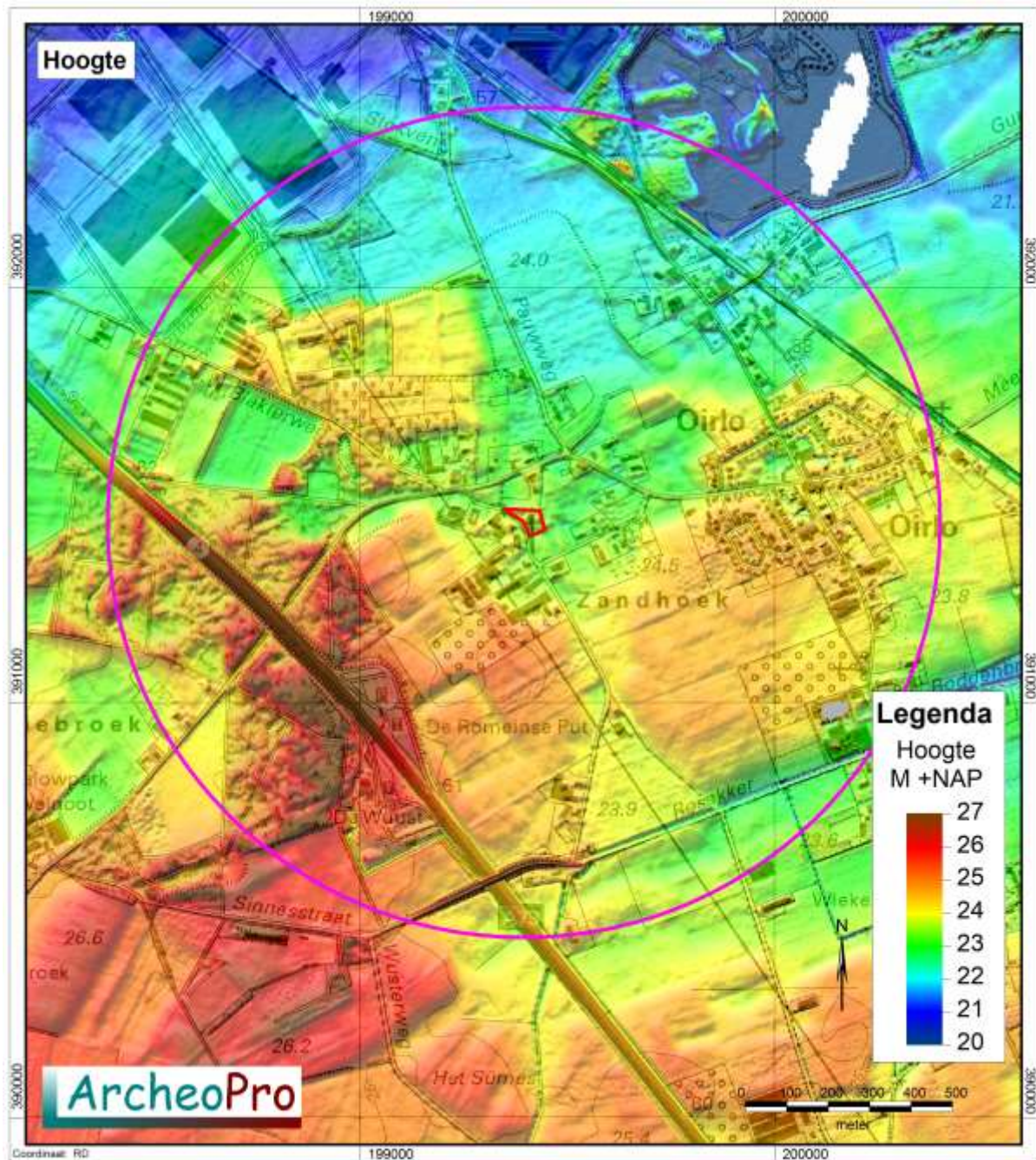
Figuur 6: Uitsnede uit de paleogeografische kaart met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft⁶

⁶ Bron: P Vernieuwd digitaal basistand basisbestand paleogeografie van de Rijn-Maas Delta. K.M. Cohen, E. Stourhamer. 2012

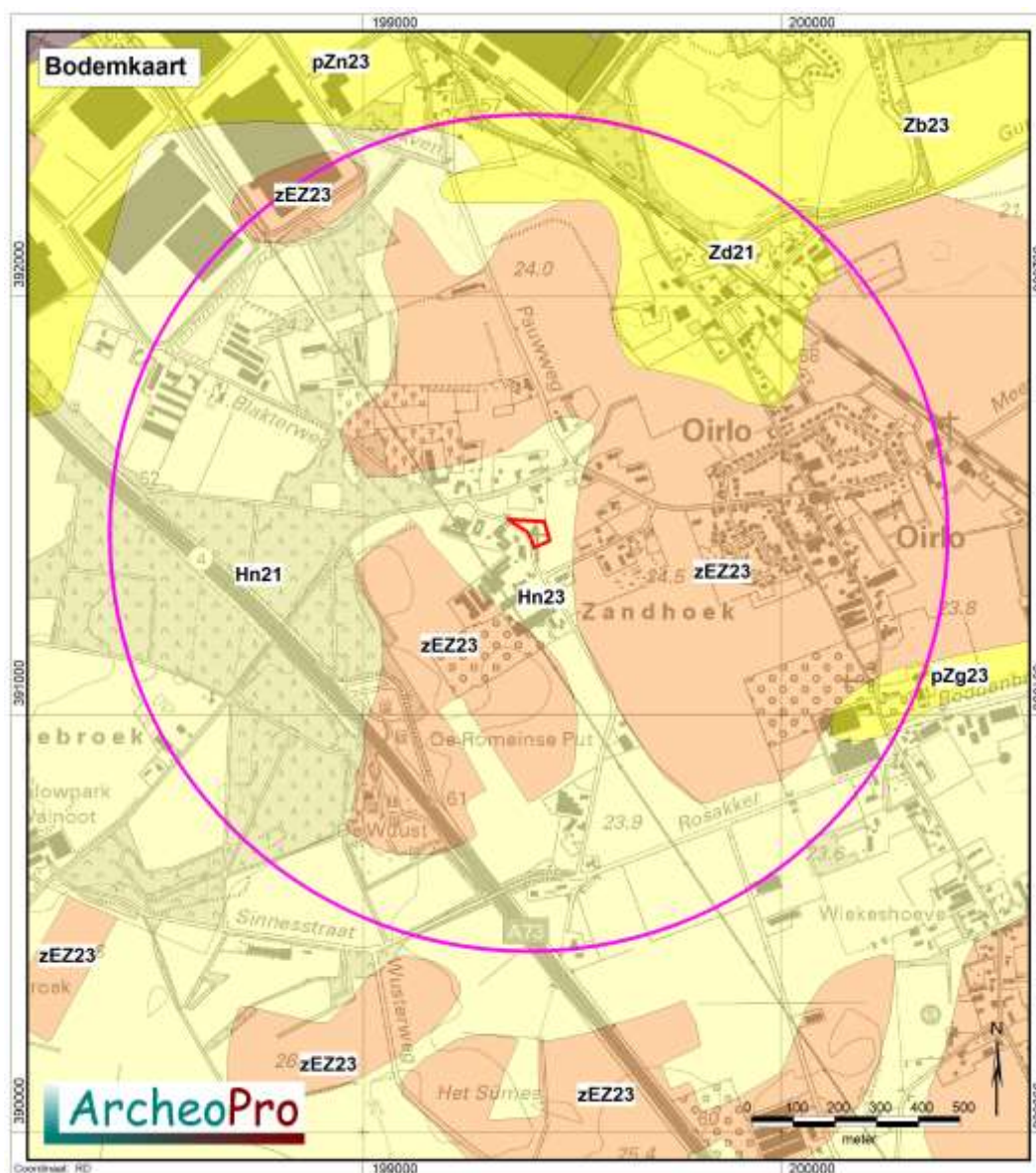
Figuur 7: Uitsnede uit de geomorfologische kaart met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft ⁷

⁷ Bron: Stichting voor Bodemkartering: Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, Staring Centrum, Wageningen, 1989

Figuur 8: Uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft⁸

⁸ Bron: Rijkswaterstaat, Servicedesk Data, AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), Delft

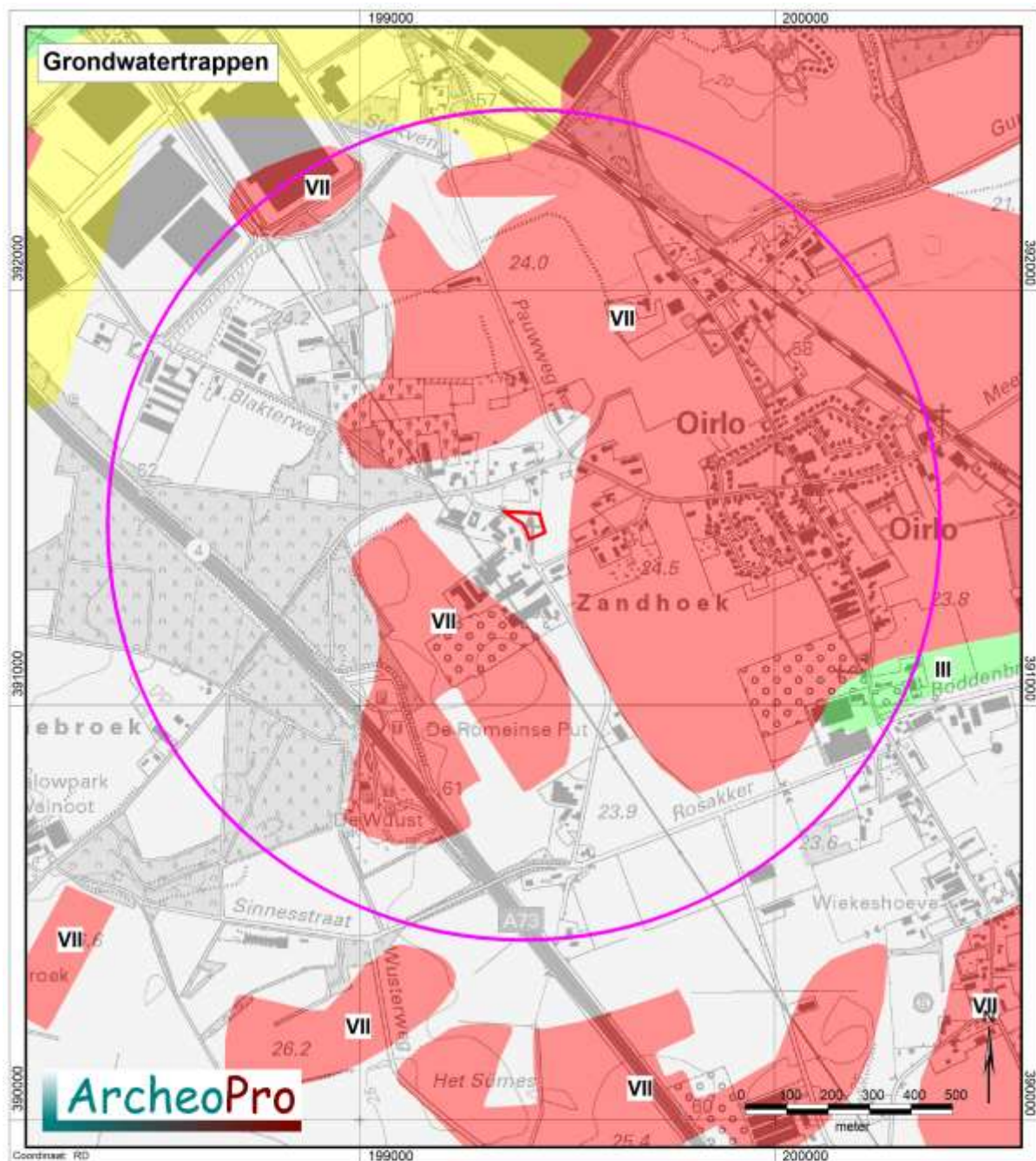

Legenda bodemkaart

- Viak- en duinvaaggronden - Laar- veldpodzolgronden - Moerige eer- en podzolgronden - Viak- en duinvaaggronden, gooreerdgronder - Enkeerd/tuineerd gronden - Brikgronden - Leem-/woudeerdgronden/vaaggronden	- Vaaggronden - Kleigronden - Ondiepe kleigronden, potklei - Vaaggronden - Gors-, slikvaaggronden - Poldervaaggronden - Viakvaaggronden - Veen, petgaten, kreekbeddingen, beekdalgronden, duin- en kweldergronden, stuifzand	- Fluvistieve afzettingen, pre laat-pleistoceen - Kleeflaarde of vuursteeneluvium - Mariene afzettingen, pre-pleistoceen - Oude bewoningsplaatsen - Bebouwing, dijken en bovenlandstrook, opgehoogd of afgegraven - Water, moeras
---	---	--

Figuur 9: Uitsnede uit de bodemkaart met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft. Voor uitleg van de codes, zie hoofdstuk 2.2 ⁹

⁹ Bron: Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968

Legenda:

Grondwater	Winter	Zomer	Grondwater	Winter	Zomer	Grondwater	Winter	Zomer
I	---	<50	IV	>40	80-120	VII	>80	>120
II	---	50-80	V	<40	>120	VIII	>120	>200
III	<40	80-120	VI	40-80	>120	X	---	---

Figuur 10: Uitsnede uit de grondwatertrappenkaart met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft¹⁰

¹⁰ Bron: Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968

2.3 Archeologie

(LS01/LS04)

Voor dekzandgebieden in hun algemeenheid geldt dat hierbinnen bewoningssporen kunnen worden aangetroffen die dateren vanaf het laat-paleolithicum. Vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het laat-paleolithicum en het mesolithicum liggen veelal op relatief hooggelegen delen van het dekzandlandschap in de nabijheid van water. Later, in het neolithicum wanneer een sedentair bestaan in de plaats komt van een nomadisch levenswijze, verkiest men vooral de hoogste delen van het dekzandlandschap. Deze nederzittingskeuze blijft tot in de vroege middeleeuwen bestaan. In de late middeleeuwen en de nieuwe tijd zijn de nederzettingen met name gesticht langs doorgangswegen, op kruispunten van wegen en aan de overgangen van rivieren.

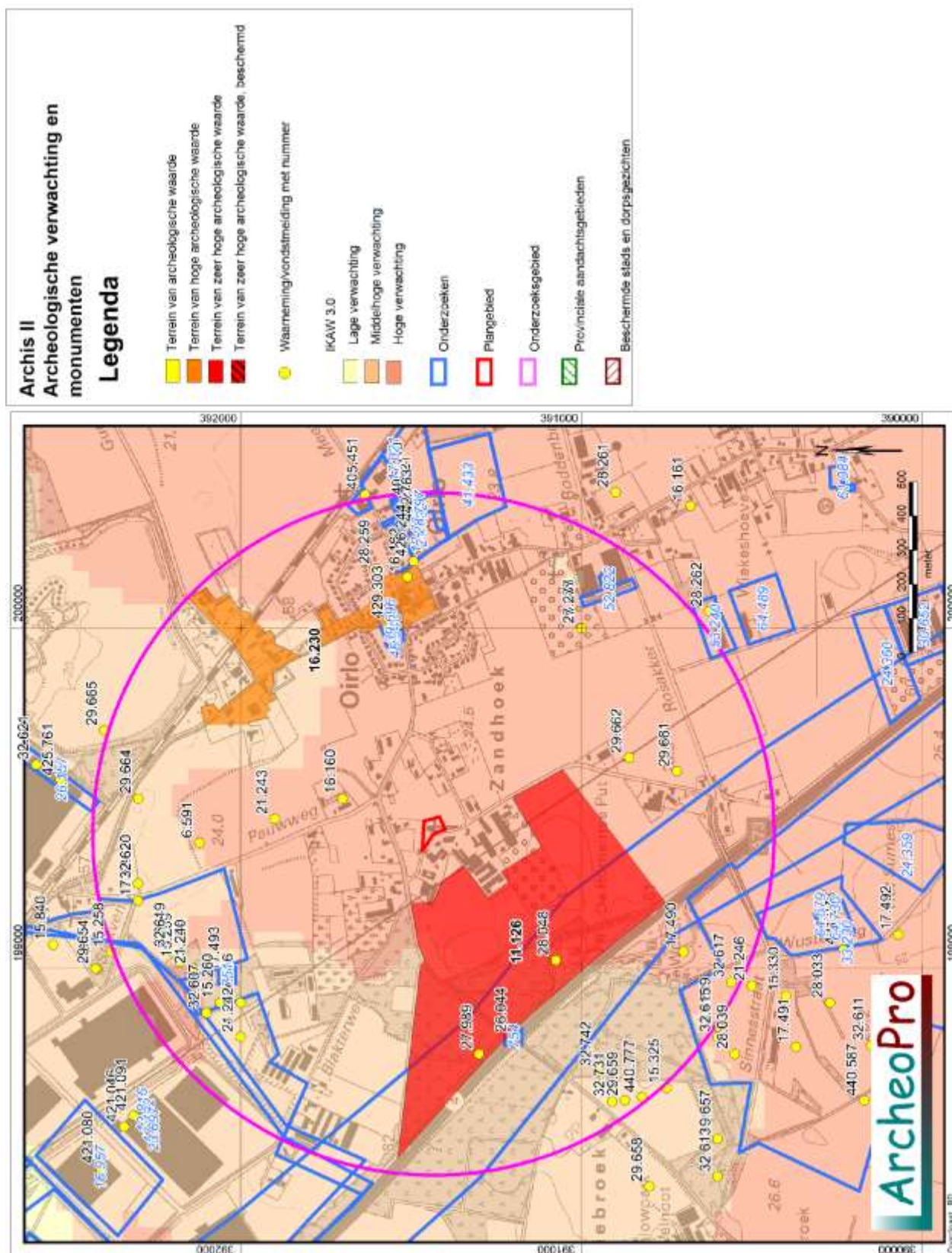
Binnen het onderzoeksgebied liggen veertig waarnemingsnummers en twee AMK-terreinen (zie tabel 1). Zoals in tabel 1 te zien is dateren alle met zekerheid gedateerde vondsten vanaf het neolithicum. Van de twee binnen het onderzoeksgebied gelegen AMK-terreinen ligt nummer 11126 het dichtst nabij het plangebied op minder dan tweehonderd meter ten westen hiervan. Hier zijn tijdens opgravingen (1990-1991) in het kader van de aanleg van de A73, nederzettingssporen aangetroffen uit de Midden-Bronstijd, de Vroege- en Midden-IJzertijd en de Midden-Romeinse tijd. In alle gevallen betreft het onder meer huisplattegronden. De aanwezigheid van talrijke bouwresten (natuursteen, baksteen, dakpanfragmenten) doet vermoeden dat ten noordoosten van het opgravingsterrein het hoofdgebouw van een Romeinse villa ligt. De opgravers gaan ervan uit dat buiten het opgegraven areaal meer huisplattegronden uit de genoemde periodes liggen. De zuidelijke begrenzing van de nederzettingssporen kon worden vastgesteld, de oostelijke en noordelijke nog niet; ze liggen daar onder een pakket stuifzand en een esdek. In een proefsleuf die is aangelegd tussen de locaties Hoogrieboek-noordoost en Hoogrieboek-zuidoost/zuidwest zijn geen grondsporen aangetroffen, zodat mag worden aangenomen dat twee van elkaar gescheiden Bronstijd-nederzettingen en eveneens twee van elkaar gescheiden ijzertijd-nederzettingen aanwezig zijn. In de tussenliggende zone liggen nederzittingsresten uit de bronstijd en de ijzertijd alsmede de resten van een villaterrein uit de Romeinse tijd. AMK-terrein 16232 en 16233 liggen respectievelijk op de noordgrens en de oostgrens van het onderzoeksgebied en betreffen nederzittingsresten uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Van de archeologische waarnemingen liggen er vier op relatief korte afstand rondom het plangebied. Deze zullen hieronder nader besproken worden. AMK-terrein 16230 ligt ruim zeshonderd meter ten zuidoosten van het plangebied en betreft de oude kern van Oirlo.

De waarneming 16160 ligt ongeveer driehonderd meter ten noorden van het plangebied en betreft de vondst van aardewerkscherven uit de ijzertijd alsmede net nader gedateerd steen en vuursteen. De waarneming 21243 ligt hier ongeveer tweehonderd meter ten noorden van en betreft soortgelijke vondsten. De waarnemingen 29661 en 29662 betreffen beide de vondst van een stenen neolithische bijl die zijn aangetroffen op respectievelijk zevenhonderd en zeshonderd meter ten zuiden van het plangebied.

Tabel 1

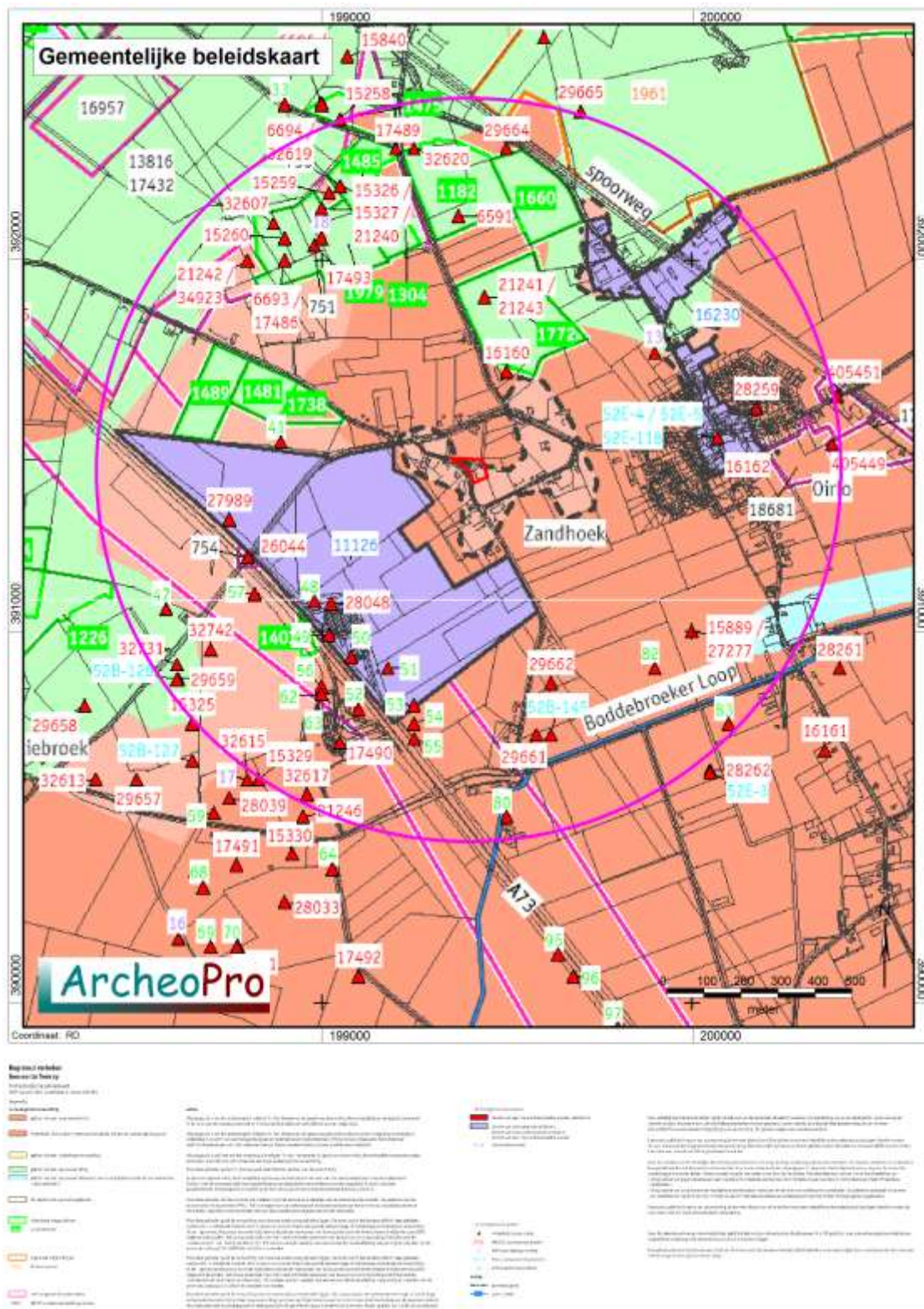
Waarnemingen en Monumenten			
Nummer	Coördinaat	Periode	Vondsten
W 6591	199370/392120	Neolithicum, Bronstijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	Keramiek, glas, brons, vuursteen,
W 6693	198900/392000	Bronstijd, IJzertijd	Keramiek,
W 6694	199050/392200	Neolithicum, Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen	Keramiek, vuursteen
W 15259	199020/392180	IJzertijd	Keramiek, glas,
W 15260	198900/392060	Neolithicum, Bronstijd, IJzertijd	Vuursteen, keramiek, glas, steen
W 15326	199000/392140	Neolithicum	Vuursteen,
W 15327	199000/392140	IJzertijd, Romeinse tijd	Keramiek, glas
W 15889	200000/391000	Neolithicum	Vuursteen
W 16160	199500/391700	Niet nader gedateerd	Keramiek, vuursteen, steen
W 16162	200150/391510	Nieuwe Tijd	Keramiek, glas
W 17486	198900/392000	Bronstijd, IJzertijd	Keramiek
W 17489	199200/392300	Niet nader gedateerd	Keramiek, vuursteen
W 17490	199050/390700	Niet nader gedateerd	Keramiek, vuursteen
W 17493	198980/392040	IJzertijd	Keramiek, steen
W 21240	199000/392140	Bronstijd,	Brons,
W 21241	199440/391900	Niet nader gedateerd	Steen, glas, vuursteen
W 21242	198800/392000	Neolithicum, Bronstijd, IJzertijd	Zandsteen/kwartsiet
W 21243	199440/391900	Neolithicum, Bronstijd, IJzertijd	Keramiek, steen
W 26044	198800/391200	Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd	Keramiek, steen, Hout/houtskool
W 27277	200000/391000	Neolithicum, IJzertijd, Romeinse tijd	Brons, Keramiek, Steen,
W 27989	198750/391300	Bronstijd, IJzertijd	Keramiek, brons
W 28048	199025/391075	Romeinse tijd	Brons
W 28259	200175/391600	Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen	Keramiek
W 29659	198613/390872	Niet nader gedateerd	Keramiek, vuursteen
W 29661	199580/390720	Neolithicum	Vuursteen
W 29662	199620/390860	Neolithicum	Vuursteen
W 29664	199500/392300	Niet nader gedateerd	Vuursteen
W 32607	198870/392100	Bronstijd, IJzertijd, Middeleeuwen	Keramiek
W 32617	198960/390560	IJzertijd	Bot, keramiek
W 32619	199050/392200	IJzertijd	Keramiek
W 32620	199250/392300	IJzertijd	Keramiek
W 32731	198610/390910	Romeinse tijd	Keramiek
W 32742	198700/390950	Romeinse tijd	Keramiek
W 34923	198800/392000	IJzertijd	Keramiek, steen, glas
W 405449	200379/391503	Middeleeuwen,	Keramiek
W 426244	200197/391492	Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd,	keramiek, ijzer
W 428621	200340/391480	Niet nader gedateerd	Vuursteen, keramiek, ijzer, steen, glas

W 429303	200016/391561	IJzertijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	Keramiek, dierlijk bot, steen
W 440777	198623/390822	Niet nader gedateerd	Keramiek
W 442763	200300/391475	Romeinse tijd, Middeleeuwen,	Keramiek
AMK 11126	199077/391195	Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd	Romeins villa(complex)
AMK 16230	199933/391787	Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	Nederzetting, onbepaald

Figuur 11: Kaart met Archis-gegevens met daarop een cirkel met een straal van één kilometer rond het plangebied die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft ¹¹

¹¹ Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, ARCHIS III (Archeologisch Informatie Systeem), <http://archis.cultureelerfgoed.nl>

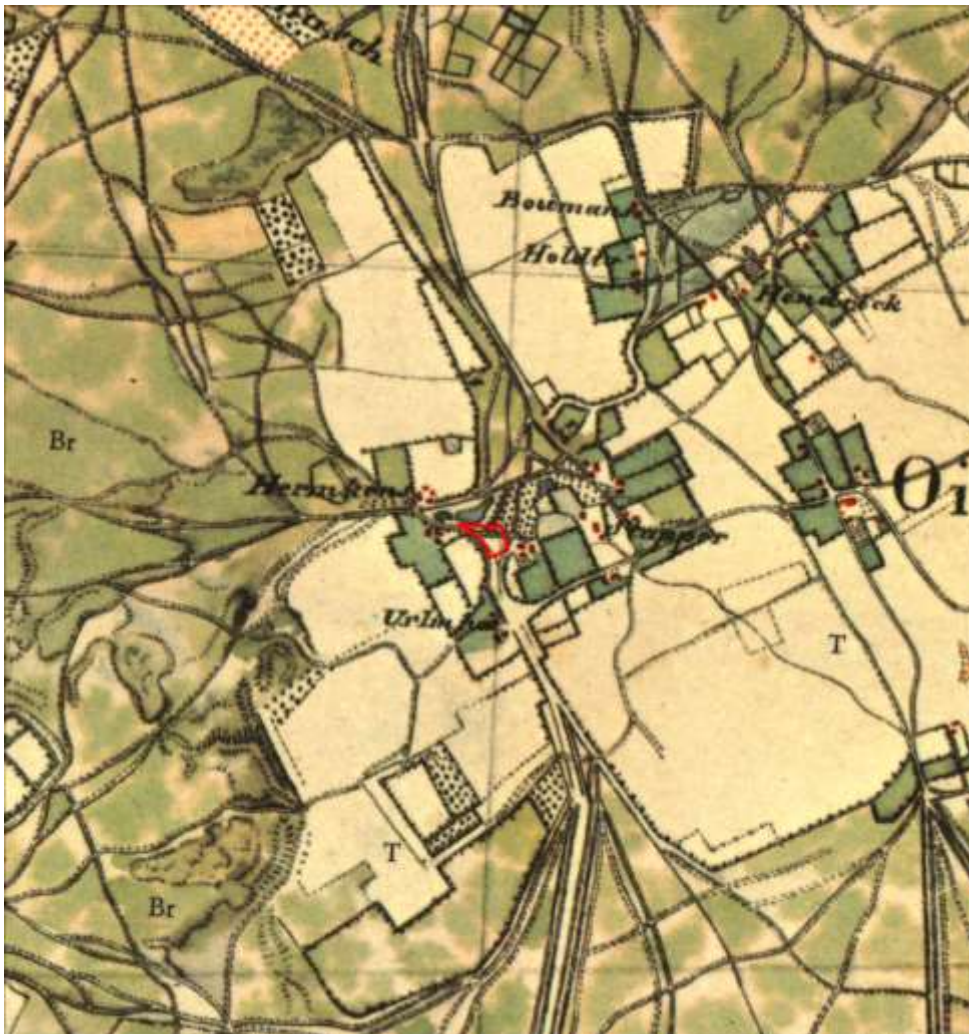
Figuur 12: Uitsnede uit de gemeentelijke beleidskaart¹²

¹² Bron: Gemeente Venray

2.4 Historie

(LS03)

De voorganger van de huidige kerktoeren van Oirlo stamde uit ongeveer 1300. Vanaf ca. 1300 zijn er ook schriftelijke gegevens over Oirlo bekend, al zijn dit maar fragmenten. Hieruit is bekend dat Oirlo tijdens de Late Middeleeuwen een eigen heerlijkheid is geweest dat behoorde tot het graafschap Gelre. Het plangebied ligt van oudsher binnen de ten westen van Oirlo gelegen buurtschap Zandhoek. Volgens de kaart van de historische landschappen en historische relictten (zie figuur 16 en 17), ligt het plangebied langs een oude weg binnen een historische kern. De Tranchotkaart (zie figuur 14), laat zien dat het plangebied in 1805 op de grens lag van een akker en een boomgaard, tussen twee boerderijcomplexen in. Deze situatie stemt overeen met die op de kadasterkaart uit de periode 1811-1832 (zie figuur 18) en de topografische kaart uit 1845 (zie figuur 19). Op de topografische kaart uit 1903 is de huidige bebouwing binnen het plangebied te zien. Deze zal derhalve uit de tweede helft van de negentiende eeuw dateren.

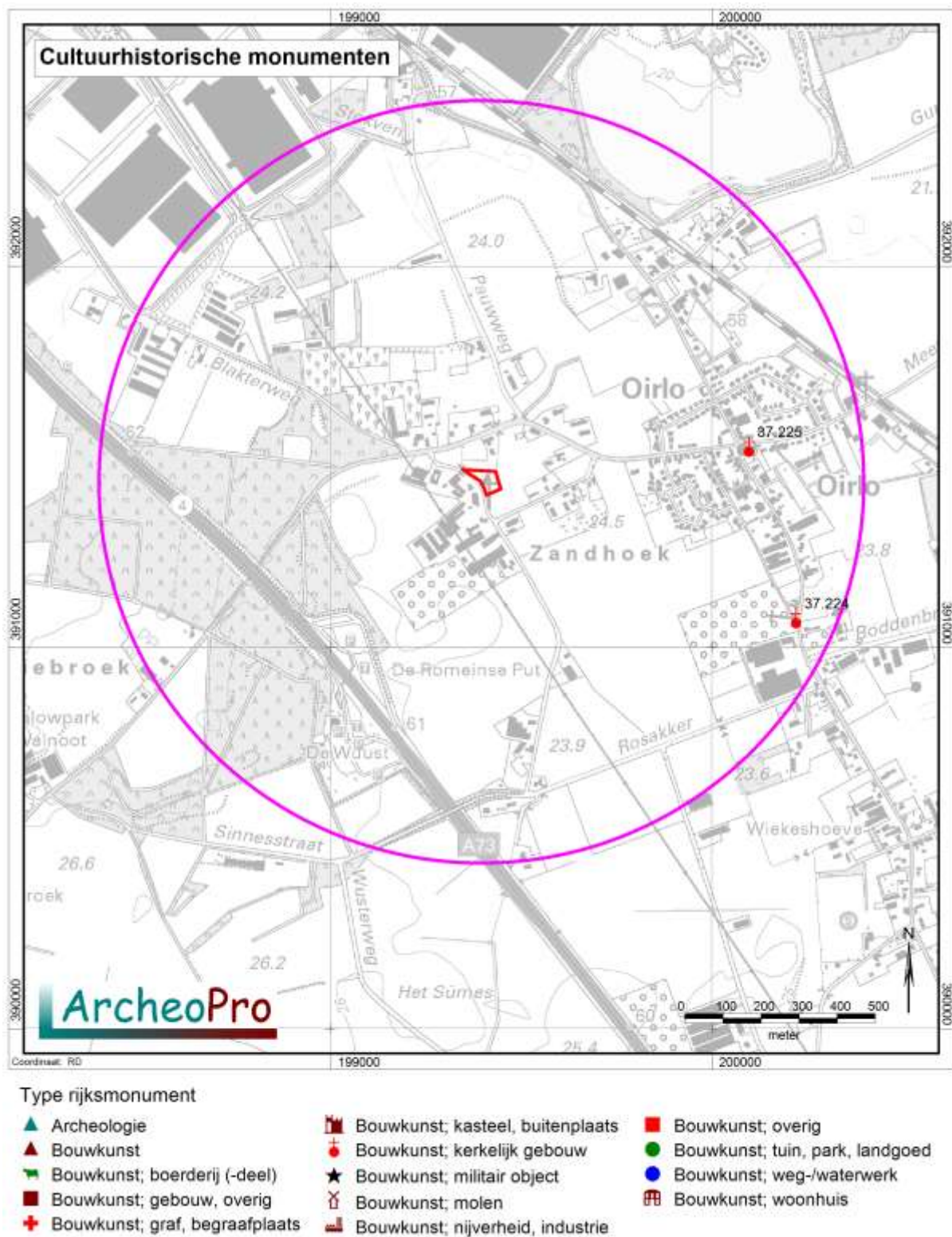
Figuur 13: Uitsnede uit de Tranchotkaart van 1805 ¹³

¹³ Bron: Tranchot en v. Muffling, Kartenaufnahme der Rheinlande 1803-1820

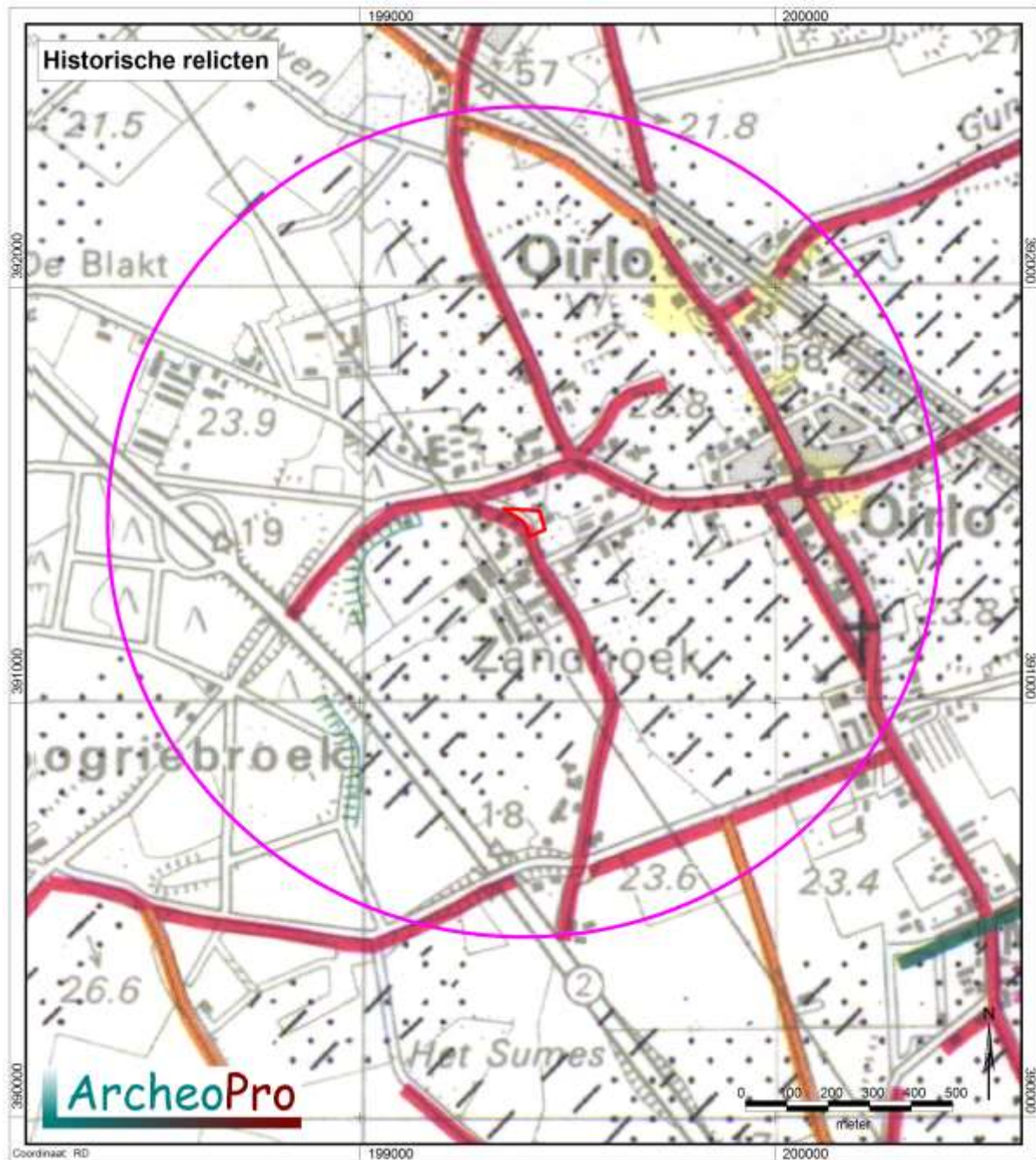

Figuur 14: Uitsnede uit de kaart van Verheesch ¹⁴

¹⁴ Bron: verheesch

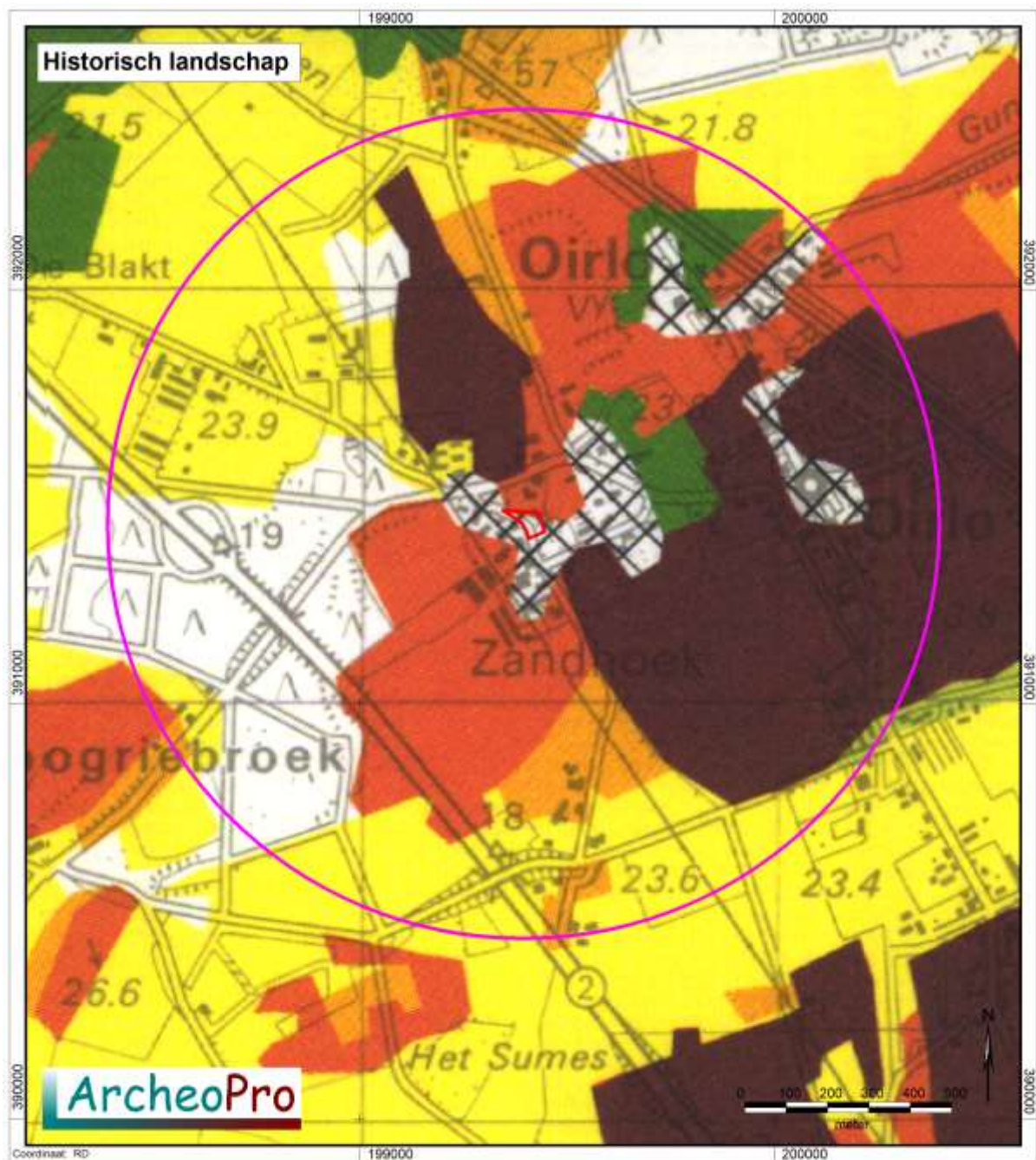

Figuur 15: Uitsnede uit de kaart met cultuurhistorische monumenten

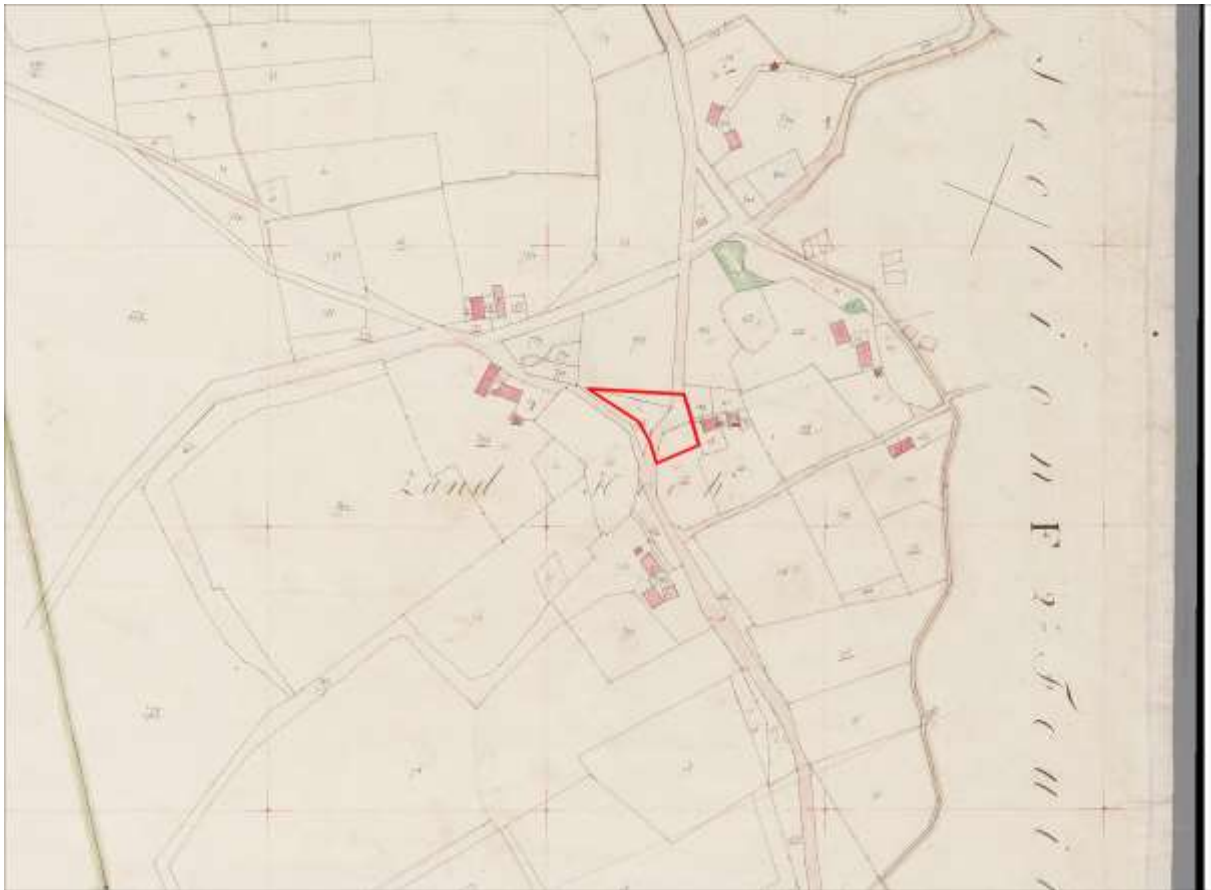
Figuur 16: Uitsnede uit de kaart met historische relictten mid-nrd Limburg (naar Renes, 1999)¹⁵

¹⁵ Bron: Renes, J. Landschappen van Maas en Peel, Maastricht, 1999

Figuur 17: Uitsnede uit de kaart met historische landschapselementen mid-nrd Limburg (naar Renes, 1999)¹⁶

¹⁶ Bron: Renes, J. Landschappen van Maas en Peel, Maastricht, 1999

Figuur 18: Uitsnede uit de kadastrale kaart uit 1832¹⁷

¹⁷ Bron: Kadaster Topografische Dienst, Top25Raster, Top10Vector, GBKN kaarten, Emmen 2008

Figuur 19: Uitsneden uit de topografische kaarten uit achtereenvolgens: 1845, 1903, 1957 en 2015¹⁸

¹⁸ Bron: Kadaster Topografische Dienst

2.5 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

(LS05)

Specifieke ligging (locatie)

Het plangebied ligt op een laaggelegen deel van het dekzandlandschap, maar niet in een gradiëntzone en op relatief grote afstand van (voormalig) open water. Het plangebied ligt van oudsher tussen de historische bebouwing van Zandhoek. De huidige bebouwing dateert uit de tweede helft van de negentiende eeuw.

Verwachte perioden (datering)

Het plangebied ligt relatief ver van open water. In verband hiermee heeft het plangebied hooguit een middelhoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het laat-paleolithicum en het mesolithicum.

In verband met de ligging van het plangebied op een relatief laaggelegen deel van het dekzandlandschap, geldt eerder een middelhoge dan een hoge verwachting voor bewoningsresten uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen.

In verband met de ligging van het plangebied tussen de historische bebouwing van Zandhoek maar op een terreindeel dat pas in de twintigste eeuw bebouwd is, geldt een middelhoge verwachting voor resten van voorgangers van de huidige bewoning binnen het plangebied.

Complextypen

Nederzettingsresten uit het paleolithicum en mesolithicum kunnen zowel bestaan uit basisnederzettingen met een oppervlakte tussen 200 en 1.000 m² als uit kleine tijdelijke kampementjes met zeer geringe afmetingen die nauwelijks meer zijn dan de neerslag van een enkele (jacht)activiteit of een kortstondig kamp van enkele tientallen vierkante meters. Nederzettingsresten uit de perioden vanaf het neolithicum tot en met de middeleeuwen kunnen voorkomen als concentraties van vondstmateriaal (aardewerk, bouwsteen, natuursteen) of als vullingen van afvalkuilen, paalkuilen, waterputten, e.d. Deze resten zullen indien aanwezig direct onder de bouwvoor voorkomen. Indien nederzettingsresten worden aangetroffen, kan ook de aanwezigheid van bijbehorende sporen van begravingen, zowel in de vorm van crematiegraven als van inhumatiegraven, niet worden uitgesloten.

Uiterlijke kenmerken

Vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum of mesolithicum zullen binnen het plangebied uit vondststrooiingen bestaan met eventuele ondiepe sporen in de ondergrond (m.n. haardplaatsen) die afgedekt worden door de bouwvoor. Eventueel kunnen door verploeging ook vondsten aanwezig zijn in de bouwvoor of aan het oppervlak. Nederzettingsresten (huisplaatsen) uit periode van het neolithicum tot en met de middeleeuwen kunnen onder de bouwvoor voorkomen als concentraties van vondstmateriaal (aardewerk, vuursteen, natuursteen, verbrande leem, houtskool) of als vullingen van afvalkuilen, paalkuilen en waterputten e.d. De aanwezigheid van eventuele sporen van begravingen in de vorm van crematie- of inhumatiegraven kan ingeval van voormalige bewoning niet worden uitgesloten. Resten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd kunnen bestaan uit stenen en houten funderingsresten, opgevolde kuilen en waterputten en resten van greppels en perceelsscheidingen.

Mogelijke verstoringen

Door de bouw van de huidige boerderij en het gebruik als erf, kan plaatselijk aanzienlijke bodemverstoring zijn opgetreden.

2.6 Onderzoeksstrategie

(LS05)

Tijdens het veldwerk moet allereerst worden vastgesteld hoe de bodem is opgebouwd, in hoeverre deze intact is en of hierin archeologische indicatoren aanwezig (kunnen) zijn.

Om de bodemopbouw zo exact mogelijk te kunnen bestuderen kan het beste gebruik gemaakt worden van een guts.

Indien blijkt dat de huidige grondbewerking tot in de natuurlijke bodem reikt en een goede vondstzichtbaarheid heerst, is een oppervlaktekartering het meest geschikt voor het opsporen van archeologische indicatoren. De meeste van de archeologische vondsten in de omgeving van het plangebied zijn immers gedaan als oppervlaktevondsten.

Indien een oppervlaktekartering niet mogelijk is of in onvoldoende mate effectief zal zijn, wordt nageboord met een edelmanboor met een diameter van 15 cm. Het hiermee opgeboorde materiaal wordt gezeefd op een zeef met een maaswijdte van vier millimeter.

Binnen het plangebied zijn acht boorpunten verdeeld over een zo gelijkmatig mogelijk netwerk. Hierdoor wordt binnen het 0,3 hectare grote plangebied een boordichtheid bereikt van ruim twintig boringen per hectare. Een dergelijke boordichtheid voldoet volgens de Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek (SIKB, 2006), als brede zoekoptie om vindplaatsen uit alle perioden, in zand op te sporen.

Zelfs met de door ArcheoPro gehanteerde hoge boordichtheid is op basis van booronderzoek nooit te garanderen dat alle typen archeologische resten kunnen worden opgespoord. De kans op het aantreffen van grondsporen is bijvoorbeeld aanmerkelijk groter indien een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd. Een dergelijke aanpak zou echter in dit stadium van het onderzoek een te zwaar middel vormen

Van alle boorpunten wordt de NAP-hoogte bepaald door middel van het AHN en de waterpas.

Figuur 20: Het plangebied gezien tussen boorpunten 4 en 6 in westelijke richting

3 Veldonderzoek

3.1 Verrichte werkzaamheden

(VS03)

Positie boringen:	Regelmatige verdeling over het plangebied (figuur 23).
Gebruikt boormateriaal:	Zandguts met een diameter van 2 cm en edelmanboor met een diameter van 15 cm.
Totaal aantal boringen:	Acht
Boorgrid:	20 x 25m
Boordichtheid:	Ruim twintig boringen per hectare
Geboorde diepte:	0,8 - 1m -Mv
Inmeten boorlocaties:	GPS, meetlint en waterpas
Boorbeschrijving:	Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB 5.2)

Inspectie bodemontsluitingen en/of oppervlaktekartering: In verband met de bebouwing en begroeiing van het plangebied en het gebruik als opslagterrein, was geen oppervlaktekartering mogelijk. Evenmin waren bodemontsluitingen aanwezig die geïnspecteerd konden worden op de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten booronderzoek

(VS03)

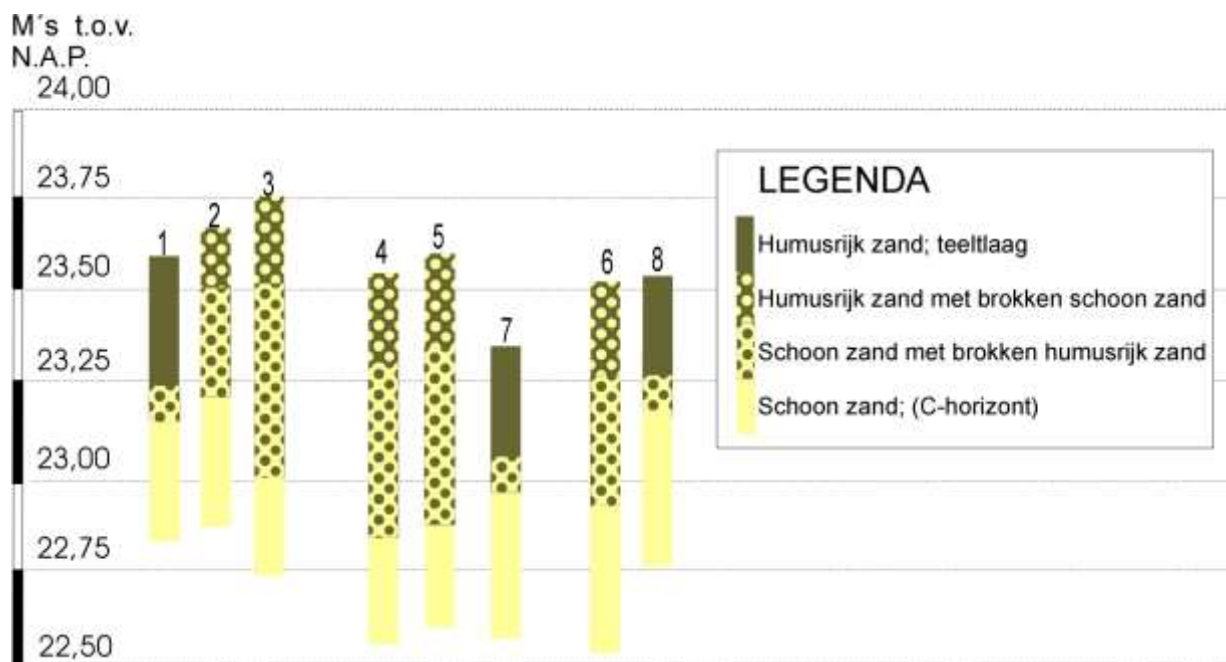
De ligging van de boorpunten is weergegeven op de boorpuntenkaart. De resultaten van het booronderzoek zijn opgesomd in Bijlage 1.

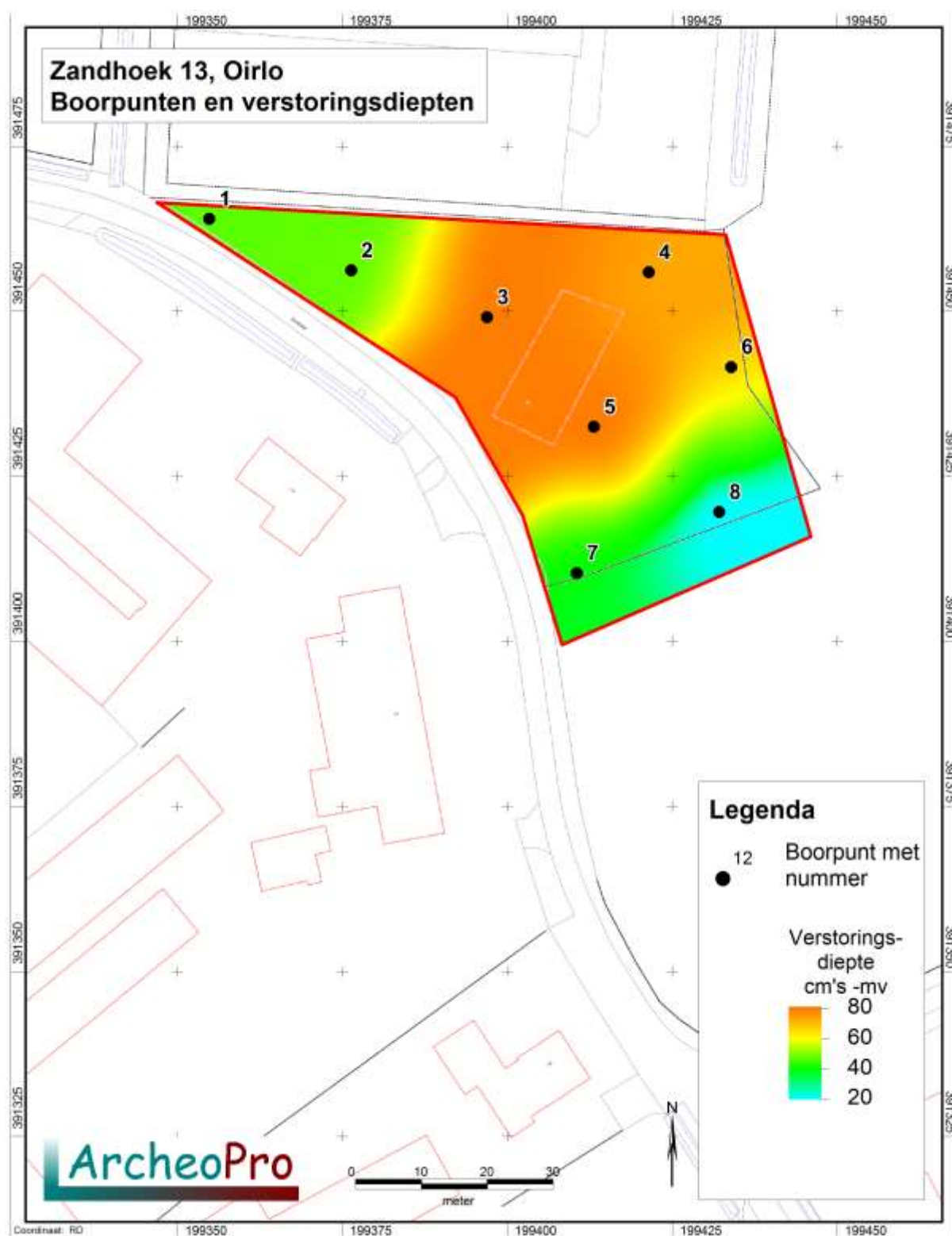
Bovenin de boringen 1, 7 en 8 is een ongeveer dertig centimeter dikke teeltlaag van humusrijk zand aangetroffen. Op de overige boorpunten ontbreekt een dergelijke teeltlaag en is in plaats hiervan een zandpakket aangetroffen dat bestaat uit humusrijk zand met daarin brokken schoon zand. De dikte hiervan loopt uiteen van ongeveer vijftien centimeter in boring 2 tot dertig centimeter in de boringen 4 en 5. Hieronder is in deze boringen een pakket zand aangetroffen dat bestaat uit schoon zand met daarin brokken humusrijk zand (zie figuur 17). In de boringen 1, 7 en 8 is een dergelijk zandpakket tussen de teeltlaag en de C-horizont aangetroffen. In de nabij de gebouwen gezette boringen 3, 4 en 5, lopen de pakketten vergraven zand oor tot ongeveer tachtig centimeter beneden het maaiveld. Dit duidt er op dat de tamelijk diepe bodemverstoring op deze punten ontstaan is tijdens de bouw van de huidige bebouwing. Deze bebouwing is overigens onderkelderde tot ongeveer een meter beneden het maaiveld. Onder de verstoorde toplagen is in alle boringen het schone gele zand van de C-horizont aangetroffen.

Figuur 21: Foto van een toegang tot één van de kelders onder de bestaande bebouwing

Resten van podzolvorming of een esdek zijn nergens binnen het plangebied aangetroffen. Waarschijnlijk zijn binnen het plangebied oorspronkelijk ondiepe veldpodzolgronden ontstaan die door de bodemverstoring binnen het plangebied, volledig verloren zijn gegaan. Ondanks het naboren met een edelmanboor met een diameter van 15 cm en het zeven van het daarmee opgeboorde zand, zijn in geen van de boringen archeologische indicatoren aangetroffen. De enige vondsten komen uit de vergraven toplagen en bestaan uit moderne insluitsels zoals kachelslak, moderne metaalresten en zelfs plastic. In verband met het volledig ontbreken van relevante archeologische indicatoren binnen het plangebied, is het KNA-onderdeel *Waardestelling*, in dit rapport niet nader uitgewerkt.

Figuur 22: Boorprofielen

Figuur 23: Boorpunten met verstoringsdiepten

4 Conclusies en aanbevelingen

(VS07)

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied in verband met de ligging op relatief grote afstand van open water, hooguit een middelhoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het laat-paleolithicum en het mesolithicum. In verband met de ligging op een relatief laaggelegen deel van het dekzandlandschap, geldt eerder een middelhoge dan een hoge verwachting voor bewoningsresten uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. In verband met de ligging van het plangebied tussen de historische bebouwing van Zandhoek maar op een terreindeel dat pas in de twintigste eeuw bebouwd is, geldt eveneens een middelhoge verwachting voor resten van voorgangers van de huidige bewoning binnen het plangebied.

Om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen zijn binnen het plangebied acht boringen gezet met behulp van een zandguts en een megaboer.

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de bodem rond de huidige bebouwing tot ongeveer tachtig centimeter beneden het maaiveld verstoord is. Dit is waarschijnlijk gebeurd tijdens de bouw van de onderkelderde boerderij waarvan binnen het plangebied nog een ruïne aanwezig is. Deze boerderij dateert uit de vroege twintigste eeuw. Oorspronkelijk zal de bodem uit een ondiepe veldpodzolbodem hebben bestaan. Deze lijkt echter volledig in de bouwvoor te zijn opgenomen. Deze bouwvoor is ongeveer dertig centimeter dik en gaat via een ongeveer tien centimeter dikke menglaag over in de C-horizont. Ondanks het naboren met een megaboer en het zeven van het daarmee opgeboorde zand, zijn binnen het plangebied geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen. De resultaten van het onderzoek geven derhalve geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren in de vorm van proefsleuven. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden rekening zou moeten worden gehouden.

In alle gevallen geldt dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, deze direct gemeld dienen te worden bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11.

Verklarende woordenlijst

Verklarende woordenlijst	
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumentenkaart
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijving
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
BP	Before Present (present=1950)
GIS	Geografische Informatie Systemen
GPS	Global Positioning System
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
IVO	Inventariserend VeldOnderzoek
KLIC	Kabels en Leidingen Informatie Centrum
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-mv	Onder maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PVA	Plan van Aanpak
PVE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
SBB	Standaard Boor Beschrijvingsmethode
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer
ZAA	Zeeuws Archeologisch Archief
ZAD	Zeeuws Archeologisch Depot

Archeologische tijdschaal

Periode	Datering	
Midden- en Laat Paleolithicum (oude steentijd)	250.000	- 9000
Mesolithicum (midden steentijd)	9000	- 4500
Neolithicum (nieuwe steentijd)	4500	- 2000
Bronstijd	2000	- 800
IJzertijd	800	- 12 v. chr.
Romeinse tijd	12 v chr.	- 500 n. chr.
Vroege middeleeuwen	500	- 1000
Volle middeleeuwen	1000	- 1250
Late middeleeuwen	1250	- 1500
Nieuwe tijd	1500	- heden

Bronnen

Grote historische Provincie Atlas van Nederland; deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857 1:50.000. Topografische dienst Wolters Noordhoff Groningen 1990

Grote historische topografische Provincie Atlas Limburg; 1894-1926 1:25.000. Nieuwland Tilburg 2006

Grote topografische atlas van Nederland 1:50.000 Deel 4 Zuid-Nederland. Topografische dienst. Wolters Noordhoff Groningen 1997

Kadaster Topografische Dienst, Top25Raster, Top10Vector, GBKN kaarten, Emmen 2008

Luchtfoto, <http://maps.google.nl>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, IKAW 2 (Indicatieve kaart Archeologische Waarden), Amersfoort.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, AMK (Archeologische monumentenkaart), Amersfoort.

Rijkswaterstaat, Servicedesk Data, AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), Delft.

Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968.

Stichting voor Bodemkartering: Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, Staring Centrum, Wageningen, 1989

Stichting voor Bodemkartering, Geologische kaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968.

Tranchot en v. Muffling, Kartenaufnahme der Rheinlande 1803-1820

Twaalf provinciën 2007. Atlas van topografische kaarten. Nederland 1955-1965. Uitgeverij twaalf provinciën. Landsmeer.

Digitale bronnen

Ruimtelijke plannen

<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed - Archis III

<http://archis.cultureelerfgoed.nl>

Literatuur

Cate, J. A. M. ten. A. F. van Holst, H. Kleijer en J. Stolp, 1995. Handleiding bodemgeografisch onderzoek; richtlijnen en voorschriften. Deel A: Bodem. Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.

Cohen, K.M. & E. Stouthamer, 2012. Beknopte toelichting bij het digitaal basisbestand paleogeografie van de Rijn-Maas Delta, Utrecht, 2012.

Es. Van W.A., Sarfatij, H. & P.J. Woltering (red.) 1988. Archeologie in Nederland; De rijkdom van het bodemarchief. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Amersfoort.

Kuiper, M. 2006/2007. Atlas van topografische kaarten Nederland, 1955-1965. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer.

Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek (SIKB, 2006)

Renes, J. Landschappen van Maas en Peel, Maastricht, 1999

Bijlage 1: Boorbeschrijving

Algemene boorgegevens	
Soort boring	BAR
Projectnummer	18-169
Projectnaam	Zandhoek 13, Oirlo
Deelgebied	NVT
Organisatie	ArcheoPro
Archis meldingsnummer	4620267100
Coördinaatsysteem	RD2000
Coördinaatsysteemdatum	ETRS89
Locatiebepaling	GPS en meetlint
Referentievlak	NAP
Bepaling maaiveldhoogte	AHN – Waterpas
Boormethode	Guts en edelman
Boordiameter	3 cm en 15 cm
Opdrachtgever	Arvalis

Posities van boringen (boorlocaties)			
Boornummer	XCO	YCO	Meters t.o.v. NAP
1	199374.3	391454.6	23.58
2	199394.2	391454.2	23.65
3	199418.3	391454.2	23.75
4	199433.9	391454.2	23.54
5	199413.9	391437.3	23.59
6	199433.9	391437.3	23.51
7	199410.8	391415.5	23.34
8	199431.5	391417.4	23.52

Boorbeschrijving volgens ASB 5.2																			
Boor Nr.	LDO	Lithologie						Kleur				Overige kenmerken							AIS
		GD	BK	BS	BZ	BG	BH	HK	TK	IK	VLK	CO	PLH	VS	SST	BHN	BI	GI	
1	35	Z					3	BR		DO							BOV		
	47	Z					1	GE	BR		BR					BHAC	VRG		
	80	Z		1				GE		LI						BHC		DEZ	
2	15	Z					2	BR	GE		GE						VRG		
	48	Z					1	GE	BR		BR					BHAC	VRG		
	100	Z		1				GE		LI						BHC		DEZ	
3	23	Z					2	BR	GE		GE						VRG		
	77	Z					1	GE	BR		BR					BHAC	VRG		
	100	Z		1				GE		LI						BHC		DEZ	
4	27	Z					2	BR	GE		GE						VRG		
	72	Z					1	GE	BR		BR					BHAC	VRG		
	100	Z		1				GE		LI						BHC		DEZ	
5	28	Z					2	BR	GE		GE						VRG		
	77	Z					1	GE	BR		BR					BHAC	VRG		
	100	Z		1				GE		LI						BHC		DEZ	
6	27	Z					2	BR	GE		GE						VRG		
	65	Z					1	GE	BR		BR					BHAC	VRG		
	100	Z		1				GE		LI						BHC		DEZ	
7	33	Z					3	BR		DO							BOV		
	40	Z					1	GE	BR		BR					BHAC	VRG		
	80	Z		1				GE		LI						BHC		DEZ	
8	28	Z					3	BR		DO							BOV		
	37	Z					1	GE	BR		BR					BHAC	VRG		
	80	Z		1				GE		LI						BHC		DEZ	

Betekenis van de afkortingen:

LDO – Onderzijde boortraject

Lithologie:

GD – Onverharde sedimenten: G = grind, K = klei, L = leem, V = veen en Z = zand

Bijmengsels: BK = bijmengsel klei, BS = bijmengsel silt, BZ = bijmengsel zand, BG = bijmengsel grind, BH = bijmengsel humus. Betekenis toegevoegde cijfers:

1 = zwak, 2 = matig, 3 = sterk en 4 = uiterst.

Kleur:

HK = hoofdkleur, BL = blauw, BR = bruin, GE = geel, GN = groen, GR = grijs, OL = olijf, OR = oranje,

PA = paars, RO = rood, RZ = roze, WI = wit, ZW = zwart.

TK = Tweede kleur (kleurafkortingen als boven).

IK = Intensiteit kleur: LI = licht en DO = donker

VLK = Vlekken (V): 2^e en 3^e letter is kleurafkorting als boven, 1 = weinig, 2 = matig, 3 = veel

Overige kenmerken:

CO = Consistentie (C): ZSL=zeer slap, SLA=slap, MSL=matig slap, MST=matig stevig, STV=stevig

PLH = plantenresten (PL0 = geen, PL1 = spoor, PL2 = weinig, PL3 = veel)

VS = veensoorten

SST = Sedimentaire structuren

BHN = Bodemhorizont; BHC = C-horizont, BHAC = AC-horizont

BI = Bodemkundige interpretaties; BOV = bouwvoor, VRG = vergraven, OPG = opgebracht

GI = Geologische interpretaties; DEZ = dekzand

AIS = Archeologische indicatoren